

ZPRÁVY SLUKO

vydávají

STUDIJNÍ A LIDOVÝCHOVNÉ ÚSTAVY KRAJE OLOMOUCKÉHO
Krajské museum • Krajské výzkumné středisko • Krajská galerie •
Krajská hvězdárna • Přípravný výbor Krajské zoologické a Krajské
botanické zahrady spolu s Krajskou výzkumnou komisí v Olomouci
Objednávky řiďte na SLUKO, Olomouc I, nám. Republiky 6, tel. 2731

Říjen 1952

Čís. 17

Statut Studijního a lidověchovného ústavu kraje Olomouckého

Jako ústava kodifikuje dosažený společenský řád státu, tak i náš ústav je nyní řádně zakotven ve Statutu, na němž se usnesla rada KNV dne 26. VIII. 1952. Jím je zajištěno SLUKO jako nový typ krajského vědeckého a osvětového střediska, vzniklého promyšlenou prací za posledního půldruhého roku, ústav, jehož skladba, pracovní vztahy a výsledky jednotlivých složek se plně osvědčily. A protože jsme prvním ústavem nového typu, uveřejňujeme na tomto místě jeho Statut pro informaci a poučení našich spolupracovníků i nejširší veřejnosti. Z něho je poznat vše podstatné. Co však dlužno přece dodat je to, že rada KNV vznik, rozvoj a upevnění SLUKO nejen sledovala, ale jeho růstu velmi účinně pomáhala. Vážíme si nesmírně této vzorné péče rady KNV o nás a učiníme vše, abychom se stali skutečným střediskem vlastivědné práce v kraji a aby tato práce sloužila našemu lidu v jeho úsilí o vybudování krásné socialistické vlasti.

Statut Studijního a lidověchovného ústavu kraje Olomouckého

(Schválen ve 138. schůzi rady KNV dne 26. VIII. 1952 pod č. 2603).

- § 1. Studijní a lidověchovný ústav kraje Olomouckého (dále ústav) se sídlem v Olomouci je krajský vlastivědný ústav vědecko-výzkumný a kulturně osvětový, jehož účelem je na základě marx-leninského světového názoru a se zřetelem k celostátním zájmům provádět a soustřeďovat všestranný a soustavný průzkum kraje Olomouckého (dále kraje), shromažďovat hmotné doklady a jiný dokumentární materiál, vztahující se zejména ke kraji, vědecky zpracovávat otázky týkající se kraje, šířit vědecké poznatky v masách pracujících a spolupůsobit při výchově lidu a zvyšování jeho kulturní úrovně.
- § 2. Ústav má tyto základní úkoly:
1. Provádí vědecký výzkum a průzkum kraje vlastními vědeckými silami, případně prostřednictvím externích spolupracovníků.
 1. Shromažďuje a vědecky zpracovává hmotné doklady a jiný dokumentární materiál o přírodních poměrech, vývoji a současném stavu lidské společnosti, výrobních prostředků a ekonomických poměrů, umění a kultury kraje a pečuje, aby tyto doklady nebyly z kraje svévolně vyváženy.
 2. Shromažďuje srovnávací materiál, potřebný pro svou vědeckou práci.
 2. Shromažďuje i nezbytný základní mimokrajový materiál ze všech vědních, technických a uměleckých oborů, který potřebuje pro svou kulturně-osvětovou činnost.
 2. 4. Shromažďuje literaturu, vztahující se ke kraji, a zachycuje bibliograficky práce o otázkách týkajících se kraje.

3. 1. Vědecky zpracovává otázky, týkající se především kraje, jeho přírodních poměrů, vývoje a současného stavu lidské společnosti, výrobních prostředků a ekonomických poměrů umění a kultury.
3. 2. Sleduje vědeckou práci, týkající se kraje, i pokud je prováděna jinými ústavy a pracovníky a shromažďuje nebo eviduje její výsledky.
4. 1. Pečuje o zveřejňování výsledků vědecké práce své i svých spolupracovníků vlastními publikacemi, tiskem, přednáškami a jiným vhodným způsobem.
5. Ve spolupráci s orgány státní osvětové péče, Společnosti pro šíření vědeckých a politických znalostí, politickými, masovými, hospodářskými a kulturními institucemi a organisacemi působí při výchově lidu v duchu vědeckého světového názoru a socialistické morálky a v péči o zvyšování kulturní úrovně pracujících.

Činí tak:

5. 1. Náznorným předváděním přírody, vývoje a stavu lidské společnosti, výrobních prostředků a ekonomických poměrů, umění a kultury především kraje v trvalých musejních a galerijních expozicích, hvězdárně, botanické a zoologické zahradě a pod.
 5. 2. Výstavkami.
 5. 3. Jiným vhodným způsobem jako tiskem, přednáškami, vycházkami a pod.
- § 3. Ústav pracuje podle směrnic a pokynů, které mu podle potřeb politického, hospodářského a kulturního života kraje uloží krajský národní výbor (dále KNV) nebo orgán jím zmocněný. Plán činnosti ústavu schvaluje rada KNV.
- § 4. Své úkoly plní ústav:
1. Vlastními složkami, odbory a odděleními.
 2. Speciálními ústavy, odbory a odděleními, které KNV do něho začlení nebo přičlení nebo zřídí.
 3. Ve spolupráci s jinými ústavy, institucemi a organisacemi. Ústavu podléhají po stránce odborné a ideového zaměření obdobné instituce nižšího stupně v kraji (jako musea, galerie a pod.).
- § 5. KNV vydá organizační řád, který blíže vymezí úkoly a vzájemný poměr jednotlivých složek ústavu (krajské museum, krajská galerie, krajská výstavní síň, krajská hvězdárna, krajská botanická a zoologická zahrada, krajské výzkumné středisko, ústavní expositury, badatelské stanice a jiné).
- § 6. K provádění své činnosti je ústav patřičně materiálně vybaven (pracovny, knihovna, dílny — restaurátorská, preparátorská, fotografická, stolařská, aranžérská a jiné, jichž se ukáže potřeba).
- § 7. Činnost ústavu provádějí:
1. Zaměstnanci, jejichž pracovní a platové poměry jsou upraveny podle předpisů platných pro státní zaměstnance. Jejich počet a platové zařazení určuje plán pracovních sil. Osobním úřadem zaměstnanců je KNV.
 2. Externí spolupracovníci ústavu, kteří jsou honorováni na základě smlouvy o dílo.
 3. Odborné vědecké sekce a komise.
 4. Dobrovolní spolupracovníci ústavu z okruhu široké veřejnosti.
- § 8. V čele ústavu stojí ředitel, kterého jmenuje rada KNV. Ředitel vede ústav po stránce politické, vědecké i osvětové a řídí jej po stránce organizační a hospodářské. Zastupuje ústav na venek. Záležitosti složek ústavu spravují jednotliví vedoucí, záležitosti speciálních oddělení vedou po odborné stránce referenti s odbornou vědeckou kvalifikací.
- § 9. Ústav sdružuje odborné spolupracovníky ve všech odvětvích a oborech své činnosti v odborných vědeckých sekcích a komisích. Sekce a komise zřizuje a jejich členy povolává ředitel ústavu. Zřizují se při jednotlivých

vědních odděleních nebo oborech činnosti ústavu jako zařízení trvalá nebo dočasná k řešení krátkodobých nebo dlouhodobých úkolů nebo komplexů úkolů (sekce pro geologii, národopis a pod., komise školská, komise pro vypracování libreta výstavy atd.). Sekce a komise jsou poradním a pomocným orgánem ústavu. Spolupracují s ústavem na plánování úkolů, posuzování prací a přímo se podílejí na řešení jednotlivých vědeckých problémů. K zajištění úzkého sepětí odborné práce ústavu s politickým, hospodářským a kulturním životem jsou členy sekcí a komisí také zástupci politických, masových, hospodářských a kulturních organizací.

§ 10. Ústav sdružuje lidové výzkumníky, sběratele přírodních a kulturních památek, vlastivědné zájemce a jiné dobrovolné spolupracovníky z širokých vrstev lidových v kroužcích, organizovaných v závodech, školách, jednotlivých zemědělských družstvech, osvětových besedách a pod., poskytuje jim odbornou radu a pomoc, odborně třídí a vědecky zpracovává jimi sebraný materiál a pečuje o podchycení a udržení jejich zájmu o vlastivědnou práci a úkoly, které ústav řeší.

§ 11. Provozovatelem ústavu je KNV, který potřeby ústavu plánuje a rozpočtově zajišťuje. Kromě toho je ústav oprávněn přijímat úhradu na provádění zvláštních úkolů jemu zadaných. Ústav spravuje movitý i nemovitý majetek, daný mu do správy, jakž i předměty dané mu do úschovy.

§ 12. Na činnost ústavu dohlíží KNV přímo a prostřednictvím provozní komise ústavu.

§ 13. Tento statut vstupuje v platnost dnem 1. září 1952:

V Olomouci dne 26. srpna 1952.

Referent KNV pro školství, vědu a umění:

A. Beňa.

Krajská výzkumná komise

• Na schůzi KVK dne 19. září t. r., kterou řídil její předseda s. J. Janiš, referoval dr. Vl. Strnad o plnění průzkumných úkolů v tomto roce všemi badatelskými kolektivy. Průzkumné akce probíhají uspokojivě, jeví se však potřeba vyřešit otázku zásobení stroji a přístroji, aby pracovníci nebyli při konečném studiu odkázáni na mimokrajská pracoviště. Zvláště naléhavá je tato potřeba v územním plánování. Aby Krajská výzkumná komise náležitě a všestranně využila všech výsledků průzkumných akcí po stránce hospodářské, usnesli se přítomní na tom, že každý vedoucí průzkumného kolektivu připojí k výslednému elaborátu přímý návrh na všestranné využití získaných poznatků jako zvláštní kapitolu a již v nabídce na průzkumy v příštím roce uvede, jakým způsobem bude možno výsledky průzkumné akce (pozitivní i negativní) použít, na koho se s návrhem na jejich využití obrátit, atd. KVK vychází z názoru, že jen tímto způsobem cele využije cenného materiálu, který průzkumné kolektivy stále dodávají. Dále jednala KVK o úkolech SLUKO jako vědeckého ústavu, o jeho průzkumových složkách a o jeho úkolech lidovýchovných. Ocenila jeho důležitost jako regionálního vědeckého ústavu pro vědecký život v kraji a zvláště jako střediska lidových vlastivědných pracovníků v celém kraji, jejichž práci ústav hodnotí, a projednala neaktuálnější úkoly, před něž jsme nyní postaveni.

Krajské museum

Naše výstavy

• V budově KMO proběhly v měsíci září tyto výstavy: **Rumunská lidová republika a Umělci v boji za světový mír** (Leonardo da Vinci, N. Gogol a V. Hugo). Tato výstava bude nyní přenesena do závodů v našem kraji.

• V Domě umění byla 14. IX. 1952 zahájena výstava o životě a díle **Petra Bezruč**. Po jejím skončení v Olomouci bude přenesena do Prostějova, Šumperka a Jeseníku. Velmi účinnými externími spolupracovníky této výstavy byli zvl. doc. dr. Oldřich Králík a V. Pavlík z Krajského výboru svazu zaměstnanců spojů. Venkovští zájemci o Katalog této výstavy mohou jej obdržet na objednávku v KMO.

- Výstavu **Poučení o včelách, bourcích a moruších** vyžádalo si po jejím skončení v Olomouci Městské museum v Přerově, kde byla veřejnosti přístupna od 29. srpna do 21. září 1952. Za tuto dobu ji v Přerově zhlédlo asi 500 návštěvníků.
- Zahájení výstavy **5.000 let zemědělství v Olomouckém kraji** připravujeme k 9. listopadu t. r.

Odbor věd přírodních

- **Mineralogické a petrografické oddělení KMO** (dr. Vl. Strnad) pokračovalo v průzkumech na Šumpersku. Referent získal pro ústavní sbírky další cenný materiál vlastními sběry i sběry spolupracovníků ústavu B. Klímy ze Zlatých Hor a Fr. Götze z Ondřejovic.

Výzkumné stanice SLUKO při Ústavu léčivých rostlin ve Vel. Losínách používala jako průzkumové základny skupina dr. T. Kruti z brněnského musea.

- **Geologické a paleontologické oddělení KMO** (dr. V. Strnad). Referent zpracovává výsledky letošních průzkumových akcí v obsáhlý elaborát, který odevzdá i s návrhy na lepší využití surovinových zdrojů v kraji Krajské výzkumné komisi.

Spolupracovník SLUKO prof. Jar. Diener zasílal oddělení nové osteologické nálezy plistocenní fauny ze Sovince. Vzhledem k důležitosti nálezu prošetří referent nálezové okolnosti na místě.

Oddělení získalo velkou část bohaté sbírky řed. Drahného, která obsahuje cenné vzorky horninové, paleontologické i mineralogické. Referent bude tuto sbírku zpracovávat v zimních měsících.

Poněvadž v zimních měsících přikročíme v oddělení k definitivnímu vnitřnímu uspořádání depositářů, žádáme všechny naše spolupracovníky, kteří nám chtějí odevzdat nebo nabídnout sbírky, aby tak učinili co nejdříve. Ulehčíte nám tím naši práci. Upozorňujeme, že na koupi sbírek z Olomouckého kraje má především právo náš ústav. Nedopustíte, aby z kraje byly vyváženy hodnoty do mimokrajských středisek, kde pak často leží bez užitku!

- **Geografické oddělení KMO** dokončilo obsáhlou klimatografickou práci o kraji Olomouckém. Zapojilo se do kolektivu, pracujícího na asanačním průzkumu v povodí horní Romže. Mimo kraj pokračovalo v mikroklimatickém posudku sídlištních celků průmyslové oblasti ostravské. Navázání spolupráce s Ovocnářským ústavem při Vysoké škole zemědělské v Brně v průzkumových akcích v kraji Gottwaldovském.

- **Botanické oddělení KMO** (dr. B. Šula). V oboru léčivých rostlin spolupracoval referent při vydávání propagačních letáků o sběru léč. rostlin na jednotlivé měsíce (s přihlédnutím ke květeně kraje). V Ústavu léčivých rostlin ve Velkých Losínách byl proveden soupis (inventarisace) všeho rostlinného materiálu a bylo sesbíráno množství semen různých druhů. Semena a sazenice nejdůležitějších druhů léčivých rostlin budou rozesílány školám, které se přihlásily k pěstování. Vyzýváme ještě další školy, které by měly zájem o pěstování léčivých rostlin, aby se přihlásily co nejdříve na naši adresu! Pokud zásoba vystačí, dodáme materiál k podzimnímu výsevu či výsadbě, i s návodem k pracovnímu postupu. — Referent podal písemný návrh na pracovní plán zájmových kroužků pionýrů v Krajském pionýrském domě v Olomouci. — Studijní práce v terénu pokračovaly přes méně příznivé počasí. Získaný cennější rostlinný materiál je uložen ve sbírkách KMO.

Botanické oddělení děkuje s. Jirímu Ponertovi z Prahy, žáků I. tř. školy III. stupně, za vzornou brigádnickou práci v Ústavu léčivých rostlin ve Vel. Losínách.

- **Oddělení pro zoologii** (dr. Vladimír Teyrovský) pracuje na soupisu literatury o zvířené Olomouckého kraje pro chystanou ročenku SLUKO; úkolem soupisu bude informovat širší veřejnost o faunistickém průzkumu kraje tak, aby z kruhů zájemců o přírodní poměry kraje byli získáni další venkovští spolupracovníci. Zároveň se pracuje na soupisu desiderát pro výstavní sbírky musea s ohledem na potřeby vlastivědné výchovy podle plánu vytčeného v minulém čísle těchto zpráv. — Preparátorským dílnám (prep. J. Fabbris) byl dodán exemplář husy (kachny) rudé, *Casarca ferruginea* (Pall.), vzácně k nám zalétající,

který byl sestřelen u Střeně. — O zapojení oddělení do vzájemné služby hydrobiologické viz na jiném místě těchto Zpráv.

Odbor věd o společnosti

- **Oddělení pro prehistorii** (V. Burian). Dne 4. září provedl referent za spolupráce zaměstnanců KMO A. Zavadila, A. Lottmana a T. Diviny zachraňovací výzkum tří lužických jam ve sprašové stěně cihelny v Dolní Sukolomi, okr. Šternberk, parc. č. 253/1 (Hanácké cihelny, n. p., závod 15). Jáma I., dižovitého tvaru, 90 cm pod dnešní úrovní, 80 cm v průměru, obsahovala drobné tuhované střepy s podkovovitým ornamentem. V jámě II., bagrem zcela rozrušené, byly střepy větší nádoby cihlově červené barvy, pod okrajem zdobené členěnou lištou. Jáma III., kotlovitého tvaru, 70 cm hluboká, o průměru 50 cm byla sterilní.

V oddělení bylo přikročeno k inventarisaci sbírek, která se prozatím omezuje na akvisice, získané za dobu činnosti KMO.

V „Archeologických rozhledech“ (roč. IV., seš. 3.—4., str. 326) publikoval referent zprávu „Jáma kultury zvoncovitých pohárů v Podbřežicích na Moravě.“

- **Zemědělské oddělení** (V. Burian). Činnost oddělení se soustředila především na sběr materiálu pro výstavu „5000 let zemědělství Olomouckého kraje“.

Příruční knihovna oddělení byla doplněna dalším souborem knih od odb. uč. Lenocha a z knihoven zrušených rolnických škol ve Slavoníně a Rýmařově.

Referent připravil do tisku článek „Větrné mlýny na Vyškovsku“.

- **Vojenské oddělení** (V. Burian). Spolupracovník KMO Al. Dokoupil navštívil o prázdninách řadu museí v Čechách, kde získal další poznatky o stavu sbírek zbraní. Získané zkušenosti hodlá sdělit na praktickém kursu konservace zbraní, který by při dostatečném zájmu správ okresních museí uspořádalo vojenské oddělení KMO.

- **Oddělení dějin dělnického hnutí** (Ant. Travěněc). V září referent připravoval další materiál pro výstavu o počátcích dělnického hnutí v našem kraji. Podařilo se mu získat zvláště cenný materiál listinný, obrazový i hmotný, zvláště staré nástroje a stroje. Na libretu této výstavy, která má být zahájena k pátému výročí Února 1948, spolupracuje s námi i kolektiv historiků z PU a z krajského archivu. — Referent kromě toho přednášel v Krajské politické škole ČSM v Prostějově na thema **Pokrokové tradice českého národa**.

Krajská zoologická zahrada

- Výstavba Krajské zoologické zahrady na Sv. Kopečku pokračuje podle plánu. V nejbližší době započneme s oplocováním pozemku zoo, na němž se dokončuje letošní etapa výstavby komunikačních tahů. Zoo navštívil znovu doc. dr. K. Kostroň a ukázal na místě pracovníkům způsoby montáže ohrad na zvěř spárkatou, jakož i usměrnil výstavbu ubikací první etapy podle možností daných terénem. Rovněž doc. dr. V. Dyk si prohlédl parcelu zoo se svou chotí, která s ním spolupracuje na odborném projektu pavilonu akvárií. Výsledkem porad s oběma odborníky je materiálový rozpis na stavbu akvárií a j. Ing. M. Kopřiva a dr. Vl. Strnad vypracovali přesný rozpočet investic na výstavbu zoo podle generálního projektu zoo, vytvořeného Krajským střediskem pro územní plán (Ing. M. Kopřiva) a podle návrhu na hlavní budovu, vypracovaného architekty.

- Dne 12. září t. r. účastnil se jednání přípr. výboru dr. Vl. Strnad, zástupce gen. projektanta Ing. M. Kopřiva a zástupce IV. ref. KNV dr. Vl. Jochman porady na min. informaci o plánu výstavby Krajské zoologické zahrady. MIO schválilo volbu místa, kde zahrada je budována, i generální projekt výstavby, k němuž si vyžádalo další podrobnější informace. Doporučilo rovněž rozdělit výstavbu zoo na jednotlivé úkoly a etapy a upřesnit projekt etapy výstavby na r. 1953 tak, aby odpovídal požadavkům nových nařízení o projekci pracovitosti. Podařilo se přípr. výboru do 1. prosince získati všechny stupně projektů plánované výstavby na r. 1953, bude práce i výstavba zajištěna. V r. 1953 budou pak vypracovány všechny projekty další.

- Téhož dne se konala schůze přípr. výboru ve SLUKO. Schůze probírala všechny úkoly, které je třeba nyní řešit a zabývala se také malým pochopením občanů z okolních obcí pro výstavbu zoo. Přípravný výbor a zvláště zástupci MNV z obcí nejbližší pozemku zoo položených čeká ještě velká práce s přesvědčováním občanů o tom, že místo chodníků, ležících nyní na pozemku zoo, budou ke svým cestám používat silnice. Lesní správa tuto skutečnost jen uvítá, neboť se oprávněně domnívá, že oplocením pozemku zoo bude zamezeno seizování dřeva.

- Tříčlenná delegace přípravného výboru (Ing. M. Kopřiva, dr. Vl. Strnad a A. Förster) si prohlédla pozemek zoologické zahrady Brněnského kraje v Brně. Arch. O. Eisler, vedoucí výstavby brněnské zoo, seznámil členy výboru s projektovanými a provedenými pracemi a se zkušenostmi, jichž při výstavbě brněnští soudruzi nabyli. Po předchozí dohodě, kterou učinil za přípr. výbor dr. V. Teyrovský s arch. O. Eislerem, budou obě naše zoologické zahrady úzce spolupracovat a v nejbližší době navštíví naši zoo pracovníci brněnští.

Krajská galerie

- Na měsíc listopad připravuje Krajská galerie přehlídku prací výtvarných kroužků závodních klubů při ROH v budově KMO II. posch.

- Krajská galerie dokončuje práce pro instalaci obrazárny. Byly přemístěny obrazy a plastiky do nově získaných a upravených místností, určených za depositáře obrazárny. Provádí se definitivní výběr exponátů za spolupráce dr. Vojt. Volavky z Prahy, dr. Václ. Richtera a dr. Ivo Krška z Ústavu pro dějiny umění PU v Olomouci. Ak. mal. Jindřich Lenhart z Krajského střediska výtvarných umělců v Olomouci provádí čištění obrazů a preventivní restaurátorské práce méně poškozených obrazů. Krajská galerie spolu se Seminářem dějin umění PU provádí celostátní soupis architektur I. třídy. Tento soupis provádějí prof. dr. V. Richter, asistent dr. I. Krsek, vedoucí Krajské galerie J. Lakosil a PhC J. Maliva. V měsíci červenci, srpnu a září byl proveden podrobný průzkum architektonických památek celého Olomouckého kraje a sepsáno přes 200 architektur. Zpracovávání soupisů bude trvat asi do konce listopadu. Soupis má pořádit inventář nejceněnějších architektur v kraji, zjistit jejich stav a navrhnout opravy a v neposlední řadě také přispět ke studiu naší národní tradice v architektuře pro potřeby socialistického realismu.

Ostatní zprávy

- Naš ústav se činně zúčastnil uspořádání oslav 85. narozenin národního umělce Petra Bezruče. Připravili jsme výstavu o jeho životě a díle, která bude přenesena do Prostějova, Šumperka a Jeseníka, uspořádali jsme spolu se Svazem zaměstnanců spoju přímo na výstavě dvě besedy o básníkovi a ředitel J. Kanyza napsal pro osvětové besedy našeho kraje přednášku s výběrem recitací. Sám pak o Bezručovi přednášel v Olomouci, Prostějově, na Sv. Kopečku a v Týně u Lipníka nad Bečvou.

- Součinnost SLUKO na výzkumných pracích v celostátním rozsahu. Na vyzvání Ústředním ústavem biologickým — odd. hydrobiologie, přijal referent SLUKO prof. dr. V. Teyrovský funkci odborného poradce pro skupiny Odonata a Rhynchofa ve vzájemné poradenské službě, organizované z podnětu letošní celostátní konference čs. hydrobiologů. Podle ustanovení pracovního řádu této služby se takto SLUKO jako ústav prostřednictvím svého referenta podílí na hydrobiologickém výzkumu v celostátním rozsahu.

- Na upozornění Ing. Livory podnikl 27. srpna 1952 kolektiv KMO (T. Divina, J. Hudeček, L. Vylíčilová) za vedení V. Buriána výzkum základů zaniklé cihelny ve Veselíčku, okr. Hranice, na staveništi rybníku. Šlo o budovu lichoběžníkového půdorysu 12,1 × 7,8 (8,6) m, stavěnou z lomového kamene s cihlovým obložením uvnitř, formáty cihel novodobé. Současně byly popsány zbytky větrného mlýna holandského typu ve Svrčově.

- Tisková oprava. Prosíme naše čtenáře, aby si laskavě opravili v minulém čísle našich Zpráv, pokud si je uchovávají, na titulním listě v datu srpen na září.